

Razvoj klasifikacije brodova

Kap. Vido Radoničić, Split

Posebna povezanost između brođara i osiguratelja historijski je afirmirana u uspomeni na malu kafanu Edward Lojd-a (Edward Lloyd) u Londonu, gdje su se početkom XVIII. stoljeća sakupljali poslovni ljudi, osiguratelji i brođari, da bi po uvidavnoj potrebi prikupljali podatke i sastavljali bilješke o brodovima, koji su za njih mogli predstavljati predmet ugovaranja iz materije pomorskog osiguranja. Ove »bilješke« bile su iz početka pisane rukom i prelazile su iz ruke u ruku, da bi nekoliko godina kasnije bile tiskane u vidu štampanih »popisa« i dijeljene isključivo pretplatnicima, t. j. pomorskim osigurateljima.

Po svemu izgleda da su baš podaci koji su bili sađržani u ovim popisima brodova, i naćin na koji su se sabirali, stvorili temelj na osnovu kojega je 1760. g. po prvi put bila izdana knjiga nazvana »Register of šiping« (Register of Shipping), koja je sađržavala za svaki pojedini brod potpune podatke o gradnji i druge karakteristike broda. Nedvojbeno je da je ova prva »knjiga registar« bila izdana i podrđavana od osiguratelja za njihovu isključivu upotrebu, t. j. za »ćlanove društva«, kako su se tada nazivali njegovi osnivaći i pretplatnici.

Tek 1834. g. nakon ujedinenja do tada dvaju rivalskih društava, koja su izdavala svako za svoj raćun knjige s podacima brodova i to »Register of shipping« i »Nju register buk of šiping« (New Register Book of Shipping), uspio je novoizabrani jedinstveni komitet da izda za raćun novoosnovanog društva »Lojds register of šiping« (Lloyd's Register of Shipping) norme za nadzor kod gradnje i za klasifikaciju trgovaćkih brodova, te da kod ćlanova stalnog komiteta ovog novog društva osigura jednakost između predstavnika trgovaća, brođara i osiguratelja. Na taj su naćin po prvi put postavljeni na upravu jednog klasifikacionog zavoda, ravnopravni predstavnici raznih interesa uloženih u pomorsku privredu.

Posljedica takove reorganizacije uprave društva bila je, da je od tada kalsifikacija brodova bila temeljena na pravednim i nepristranim prosuđivanjima, pa je bilo i utanaćeno, da će oznake koje se za klasu budu dodjeljivale morati biti, koliko to prilike budu dozvoljavale, toćan pokazatelj stvarnih kvaliteta broda i da one više neće biti određivane kao do tada na problematićnoj osnovi, koja se oslanja na stepen povjerenja koje je pružalo mjesto gradnje ili na mišljenje inspektora, već da će u buduće i u svim slućajevima, ove oznake biti određivane od komiteta na osnovu pregleda izvještaja inspektora, kao i drugih dokumenata koji budu u tu svrhu prikazivani. Bila su izdata pravila za gradnju drvenih brodova, a bilo je takoder i odlućeno da se prihodi novog društva neće u buduće oslanjati isključivo na pretplatu »knjige registara«, kako je to bio slućaj kod dvaju dotkinutih društava, već da će brođari doprinašati i specialne pristojbe za nadzor i klasifikaciju brodova, u vidu tarifa koje su se bazirale na prostornu nosivost broda.

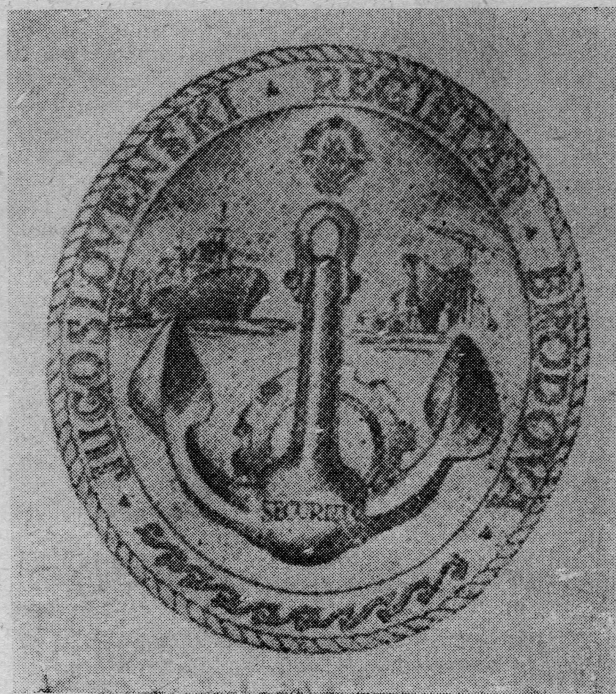
»Lojds register of šiping« bio je osnovan u doba drvenih brodova, ali ne puno vremena zatim, pozornost u brodogradnji poćela je da se orijentira na upotrebu željeza, te su 1854. g. bila izdana od ovog društva prva pravila za gradnju željeznih brodova.

Stećeno iskustvo kod primjene ovih pravila pridonijelo je njihovom postepenom usavršavanju i prilagođavanju novom materijalu kod gradnje brodova, pa je komitet već 1863. g. odlućio uvesti kod željeznih brodova sistem klasifikacije, koji je obuhvaćao tri stupnja povjerenja. Ovo bi povjerenje brod zadrđao, dok bi to njegovo ispravno stanje dozvoljavalo. Na taj je naćin uveden sistem periodićnih i prigodnih pregleda, koji je uz neke izmjene i dopune ostao do danas na snazi.

Da bi se odrđao uporedo s rapidnim napretkom, koji se postizava kod ćelićne brodogradnje i kod propulzije brodova, komitet je od 1879. g. pa do danas izdao odnosno revidirao razna pravila koja se odnose na gradnju brodova, te je time »Lojds register of šiping«, pravom zauzeo dominantno mjesto u pomorskom svijetu, i omogućio ljudima raznih, a kadkada i suprotnih interesa, da se sporazumiju u izvršenju poslova međunarodnog znaćaja. Važno i složenost trgovaćkog iskorištavanja brodova, ponukala je i druge pomorske narode da osnuju vlastite klasifikacione zavode. Po alfabetskom redoslijedu oni se mogu svrstati kako slijedi:

1. Amerikan biro of šiping (American Bureau of Shipping), New-York, osnovan 1862.
2. Biro Veritas (Bureau Veritas), osnovan 1828.
3. Germanišer lojd (Germanischer Lloyd), Hamburg, osnovan 1867.
4. Jugoslavenski registar brodova, Split, osnovan 1949.
5. Lojds register of šiping (Lloyd's Register of Shipping), London, osnovan 1760.
6. Norske veritas, Oslo, osnovan 1864.
7. Redistro italiano navale (Registro Italiano Navale), Genova, osnovano 1861.
8. Registar SSSR, osnovan 1930.
9. Teikoku kaiji kyokai, Tokio, osnovan 1899.

Zadatak klasifikacionih zavoda ima preventivno za cilj da brod bude gradjen na naćin da udovolji zahtjevima koji se mogu smatrati tehnićki opravdanim. U tu svrhu rad i nadzor ovih zavoda, vršen preko njihovih eksperata, vezan je za pravila, koja uz već napomenuti preduslov, moraju na osnovu stećenih iskustava i postignutih rezultata, takoder udovoljiti i pravilnom i spo-



Oznaka Jugoslavenskog registra brodova

razumnom rješenju katkada protuslovnih zahtjeva zainteresiranih stranaka. Osim zadataka, koji imaju ovi zavodi za pregled brodova u svrhu ustanovljenja stepena povjerenja, koji se izražava putem posebne svjedožbe o klasifikaciji broda, oni imaju također i zadatak da propisuju potrebne radnje za opravke i održavanje, kako bi brod potražio ono povjerenje, koje je od početka zadobio.

Klasifikacioni zavodi su isključivo tehnički a nipošto fiskalni organi. Svojim dispozicijama i evolutivnim djelovanjem, oni podogađu svaki napredak i tako, dok s jedne strane doprinose proizvodnji pozitivnim finansijskim efektima, dotle na drugoj strani predstavljaju za osiguratelje, krcatelje i druge u pomorskoj privredi zainteresirane stranke, organe povjerenja u odnosu na poslove, koje ove stranke sklapaju sa brodarima. Prestiž pojedinih klasifikacionih zavoda po nacionalnoj liniji, ulaganje stranih investicija u nacionalnim brodarstvima, te dominantni položaj u svijetu nekih najvažnijih klasifikacionih zavoda, odlučujući su faktori, koji katkada uslovljavaju dualne pa čak i trialne klase jednom te istom brodu. Ovakove mogućnosti stvorile su preduslove prema kojima se među raznim klasifikacionim zavodima sklapaju sporazumi, koji imaju za cilj da u ovakovim slučajevima usklade zajedničku suradnju, prilazeći pri tome sniženju svojih normalnih tarifa.

Kao i kod drugih klasifikacionih zavoda, osnovni zadatak Jugoslavenskog registra brodova je, davanje klase brodovima. Zavod sam izrađuje i izdaje tehničke propise za gradnju i klasifikaciju trupa i opreme broda, mašinskog i električnog postrojenja, te propise za ispitivanje i kolaudaciju materijala, koji se upotrebljava za gradnju brodova. U direkciji zavoda vrše se revizije i o-

dobravaju konstruktivni planovi broda sa svim uređajima, u svrhu klasifikacije, izračunava se čvrstoća broda, kao cjeline i čvrstoća materijala, od kojega će se graditi brod sa svim svojim uređajima i napravama. Terenski eksperti u područnim uredima vrše nadzor nad gradnjom brodova i postrojenja na brodu u brodogradilištima, tvornicama, te ispituju materijal od kojeg se grade brodovi i postrojenja u tvornicama. S davanjem klase brodu usko je povezano i određivanje maksimalnog dozvoljenog opterećenja broda, t. j. određivanje visine nadvoda. Mimo toga, Jugoslavenski registar brodova vrši tehničke ekspertize u slučaju havarije brodova, kao i ekspertize o tehničkom stanju broda. Na domaćim brodovima vrši inspekciju parnih kotlova.

Uz gore navedene poslove, Jugoslavenski registar brodova obavlja za račun Pomorsko upravnih vlasti i druge usluge stručno-tehničke prirode. Tako na pr. u vezi primjene pravila i propisa Međunarodne konvencije za zaštitu ljudskog života na moru, 1948. vrši sve poslove oko pregleda i ovjere proračuna stabiliteta, nepropusne podjele broda, električnih instalacija, protupožarne zaštite, sredstava za spasavanje i t. d. Kod brodova koji po namjeni ili po tonaži nijesu obuhvaćeni pomenutom konvencijom, vrši preglede u istu svrhu po nacionalnim propisima. Jugoslavenskom registru brodova povjerenje je također ispitivanje opterećenja i pregledavanje uređaja za ukrcavanje i iskrcavanje tereta na brodovima. Kod tehničkih plovniha objekata vrši periodične preglede u svrhu ustanovljenja njihove sposobnosti za rad.

O izvršenim radnjama Jugoslavenski register brodova izdaje punovažne svjedožbe, a povremeno i knjige registra o klasifikaciji brodova.